
„Societatea de lectură *Iulia*” a studenților români de la Universitatea din Cluj

George Andrei IAVORENCIUC

Doctorand, Facultatea de Istorie și Filosofie,
Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

E-mail: behemothu@yahoo.com

„Societatea de lectură *Iulia*” a fost prima societate studențească a românilor de la Universitatea din Cluj. Aceasta a existat între 1872 și 1884, reprezentând cadrul care a permis românilor de la Universitate să desfășoare o activitate culturală comună, punctată de îndeletniciri literare și artistice în spiritul idealurilor naționale.

„Societatea *Iulia*” a apărut în contextul mai larg al inițierii și dezvoltării de societăți culturale de către românii din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Accesul la viața și deciziile politice fiind oarecum limitat pentru minoritatea română, conducătorii mișcării naționale, dar și reprezentanți de marcă ai culturii sau religiei au militat pentru asocierea românilor în cadrul asociațiilor și societăților culturale. Dezvoltarea și evoluția acestora a fost influențată în mod covârșitor de efectele regimurilor politice. O primă etapă importantă în procesul cristalizării opțiunii pentru crearea de societăți culturale a fost reprezentată de anii regimului liberal, caracterizați de o libertate sporită pentru toți cetățenii imperiului, inclusiv pentru naționaliști. Ca urmare, dacă în prima jumătate a secolului existaseră doar câteva societăți de lectură, în deceniul al VII-lea au început să se articuleze, în forme și la nivele sociale diferite, o întregă rețea de asociații și reuniuni.¹ Statutul și rosturile instituțiilor culturale naționale avea să se schimbe după ratificarea Dualismului și a modificării climatului socio-politic în partea ungară a Imperiului. În condițiile noului regim, caracterizat și de intensificarea suprimării libertăților naționalităților, românii și-au concentrat în mare măsură acțiunile de afirmare a identității naționale în cadrul vieții

1 Anton Drăgoescu (coord.), *Istoria României. Transilvania*, vol. I, Cluj-Napoca: Editura „George Barițiu”, 1997, p. 1158.

culturale.² Așadar, inițial în condițiile favorabile oferite de anii guvernării liberale, iar apoi ca o reacție la regimul politic dualist, din deceniul al șaselea al secolului al XIX-lea s-au dezvoltat numeroase asociații culturale românești în Transilvania sau în alte provincii locuite de etnici români.

Organizarea de către studenții și profesorii români de la diferitele universități din Imperiul Austro-Ungar de societăți studențești a reprezentat o evoluție simptomatică pentru această stare de fapt. Considerate „veritabile *universități*” de limbă și cultură, aceste societăți au îndeplinit și rolul de a suplinii parțial lipsa unui învățământ universitar în limba română în Imperiu, prin natura și scopurile activității lor.³ Rolul acestor societăți a fost prin urmare în principal unul cultural, educativ. Alte obiective ale acestora veneau în întâmpinarea idealurilor naționale prin dorința membrilor lor de a se autocultiva, de a-și aduce aportul la dezvoltarea limbii și literaturii române, la cunoașterea istoriei poporului român.⁴

În baza acestor principii a fost constituită și „Societatea de lectură *Iulia*” a studenților români din Cluj. Nașterea și funcționarea acesteia au depins în mare măsură de ajutorul acordat de teologul, filologul și profesorul Grigore Silași (1836-1897). Acesta a fost numit profesor de limba și literatura română în 1872, în urma unui concurs, la nou înființata Universitate din Cluj. Alegerea acestuia s-a datorat pregătirii pe care o avea: pe lângă o excepțională erudiție teologică, avea și o temeinică pregătire filologică, cunoștea limbile clasice, greaca și latina și pe cele moderne, franceza, maghiara, germana, precum și araba și alte câteva limbi semitice.⁵ Profesorul Silași a ținut, ca urmare, cursuri pe teme diverse: lingvistică, folclor, istorie sau literatură, toate acestea concentrându-se în jurul câtorva coordonate principale: dezvoltarea poeziei lirice românești, a poeziei satirice și didactice, dezvoltarea scrierilor istorice.⁶ Relația sa cu conducerea Universității și autoritățile maghiare a avut mai multe aspecte. Pe de o parte, în cadrul Universității i-au fost recunoscute treptat meritele științifice și didactice; astfel, în anul 1881 a obținut cel de-al doilea doctorat, în cadrul Facultății de Filosofie, cu gradul de „*Honoris Causa*”, iar în cadrul aceleiași facultăți în anul universitar 1878/9 a fost ales prodecan, pentru ca în anul 1883/4 să fie ales decan.⁷ Pe de altă parte, datorită activității sale din cadrul Societății „*Iulia*”, dar și a prelegerilor pe care le ținea la Universitate, a avut probleme cu conducerea acesteia și cu ministrul Instrucțiunii Publice August Trefort, totul culminând cu suspendarea lui Silași din funcție în anul

2 Vasile Curticăpeanu, *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918*, București: Editura Științifică, 1968, p. 21.

3 Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000, p. 269.

4 Eugenia Glodariu, *Asociațiile culturale ale tineretului studios roman din Monarhia Habsburgică 1860-1918*, Cluj-Napoca, 1998, p. 151 (în continuare, se va cita *Asociațiile culturale ...*).

5 Cornel Sigmirean, *op.cit.*, p. 104.

6 D. Vatamaniuc, „Student la Cluj”, în *Steaua*, nr. XVII, 9, an 1966, p. 27.

7 *Tribuna*, nr. 8, duminică 2/24 ianuarie, 1897.

1884. Recunoașterea deplină a meritelor sale științifice a venit din partea Academiei Române, care l-a ales în ședința din 13 septembrie 1877 membru onorific. În înștiințarea pe care Grigore Silași a primit-o de la Academie se arătau motivele pentru care această decizie a fost luată: „în considerațiunea înaltelor merite ce V'au creatu lucrările, studiile și operele Dvoastră literare și științifice”.⁸

Elie Dăianu, unul din principalii lideri ai vieții intelectuale din Cluj din prima jumătate a secolului XX și redactor șef al ziarului „Răvașul” își amintea cu privire la importanța personalității profesorului Silași: „el a fost figura cea mai luminoasă a culturii românești din Cluj și merită mai mult ca oricine altul să fie evocat dintre figurile românești ale Clujului, căruia el i-a dat suflare din sufletul său mare”.⁹ Și Virgil Șotropa a arătat de ce Grigore Silași a fost important pentru mișcarea națională din Cluj: „disconsiderând mânia colegilor și furia stăpânilor, Silași cu însuflețire și vervă propovăduia de pe catedră, în limba românească, iubirea de neam și lege, cultul sentimentului național. Însă nu se mărginea numai la amvonul său, ci cobora la mulțime, și agita cu îndrăzneală uimitoare la trezirea conștiinței naționale în cei lănceziți, șovăitori și aproape pierduți pentru neam”.¹⁰

Odată cu înființarea Universității din Cluj, aceasta a început să fie frecventată și de tinerii români. Guvernul maghiar, ca o concesie făcută acestora, a înființat și o Catedră de limba și literatura română, în cadrul Facultății de Filosofie care i-a fost încredințată lui Grigore Silași. La sfatul profesorului, studenții s-au hotărât să înființeze o societate literară, care a fost botezată „Iulia”.¹¹ Motivele care i-au îndemnat pe studenți să organizeze această societate pot fi găsite în introducerea primului ei raport de activitate, publicat în anul 1878. În primul rând se considera că existența poporului român era condiționată de limba și religia sa, „în aceste două concepte se cuprinde salvarea românismului, misterul vitalității poporului român, baza existenței lui”.¹² Se considera apoi că, în ciuda condițiilor istorice, românii au creat o literatură destul de extinsă, prin contribuțiile lui Gheorghe Șincai sau Petru Maior și mai recent de acele vremuri prin Cipariu, Kogalniceanu, Hașdeu sau Barițiu. Inițiatorii Societății considerau că operele lor nu sunt foarte cunoscute tinerilor români ardeleni și astfel era prezentat scopul principal al creării societății: progresul tinerilor români de la Universitatea din

8 Traian Pavelea, „Grigore Silași”, în *Studii și cercetări etnoculturale*, vol. II, Bistrița, 1996, p. 152.

9 Elie Dăianu, „Grigore Silași primul profesor de limba română la Universitatea Clujeană”, în *Nord Vestul*, nr. 103, 20 decembrie 1943, p. 2.

10 Virgil Șotropa, „În amintirea lui Grigore Silași”, în *Arhiva Someșană*, Năsăud, nr. 12, 1930, p. 239.

11 Ștefan Manciușea, „Studențimea universitară din Cluj și societatea Iulia”, în *Ardealul*, nr. 11, 25 martie 1944, p. 4; Elie Dăianu, „Studenții din Cluj înainte de Unire (1872-1914)”, în *Almanahul Societății academice „Petru Maior”*, Cluj, 1929.

12 *Reportu generale despre starea și activitatea societății de lectură Julia a junimeii universitare din Clusiu, dela înființarea ei până la finea a. 1876/7*, Cluj, 1878, p. 1 (în continuare, se va cita *Raportul general 1876/7*).

Cluj în cultură și în special cunoașterea limbii și a literaturii române. Societatea avea deci menirea de a deschide „câmp de activitate proprie și ocazia de a face cunoștință cu produsele scriitorilor noștri naționali; ca așa, însușindu-și ideile și sentimentele lor, dedându-se încetu pe încetu, se-și învețe cum se cade limba maternă și se-și câștige și alte cunoștințe necesare spre a putea continua opera măreață concepută: cultura limbii, înflorirea literaturii și regenerarea poporului român”.¹³ În plus, animatorii Societății mai doreau ca societatea să participe la viața socială a urbei și, după posibilități, să acorde ajutor membrilor lipsiți de mijloace materiale. Toate aceste obiective urmau a fi realizate prin discursuri științifice, creații proprii, traduceri din operele clasice ale literaturii străine, declamări de poezii, iar pentru scopurile sociale, prin organizarea periodică de concerte muzicale și declamative. Pentru a se evita sciziunile politice sau confesionale a fost introdus în statute un articol prin care orice discuție de ordin politic sau bisericesc în legătură cu prezentul era interzisă.¹⁴

În primii ani, activitatea Societății nu a fost una foarte susținută. Din cauza faptului că statutele de funcționare au fost aprobate de către statul maghiar abia în anul 1876, în acești primi ani de funcționare s-au făcut eforturi pentru organizarea societății, recunoașterea ei oficială sau crearea unor surse de venit. De aceea, activitatea culturală s-a aflat oarecum pe plan secund. Pentru funcționarea legală a Societății, profesorul Silași, ajutat de studentul jurist Daniel Mănăstireanu, a alcătuit la începuturile sale un regulament provizoriu, care a fost aprobat de rectoratul universității. Dar, membrii societății doreau ca aceasta să fie una stabilă, durabilă, cu statute aprobate de stat. De aceea, după aprobarea regulamentului provizoriu, studenții, sub conducerea profesorului Silași, au început să lucreze la statute.¹⁵ După îndelungate discuții, textul lor a fost redactat în așa fel încât să nu atingă sub nicio formă susceptibilitatea guvernului maghiar, și astfel acesta să nu poată opri funcționarea legală a Societății. Cu toată grija pusă la redactarea statutelor, care au fost înaintate la începutul anului școlar 1874/5 guvernului de la Budapesta pentru a fi aprobate, statul maghiar nu s-a grăbit să le recunoască legalitatea. Aproape doi ani a fost purtată o corespondență între guvern și președintele Silași, căruia i s-a cerut rând pe rând modificări de articole și schimbări în text, „prin dese retrimiteri spre coregerea acomodată a recerințelor și circumstărilor politice și sociale”. Abia în 24 mai 1876 statutele au fost aprobate definitiv iar societatea și-a continuat în mod oficial activitatea, care a fost trecută de sub controlul Ministerului Instrucțiunii Publice sub controlul Ministerului de Interne.¹⁶

Pentru întrunirile Societății a fost folosit locul obișnuit de întâlnire al intelectualilor români din Cluj, localul „Casinei”. În același local a fost adăpostită biblioteca și cabi-

13 *Ibidem*, pp. 8-9.

14 Ioan Lupaș, „Societatea studențimii universitare Iulia din Cluj și activitatea membrilor ei”, în *Lumea Universitară*, nr. 2-3, 1922, p. 20.

15 *Raportul general 1876/7*, p. 11.

16 Ștefan Manciulea, *op.cit.*, p. 5; Eugenia Glodariu, *op.cit.*, p. 77.

netul de lectură al Societății.¹⁷ În primii ani de activitate, inițiatorii societății au încercat să îi consolideze poziția și prin crearea unor elemente de identificare prin care aceasta să fie reprezentată. Astfel, emblema Societății „Iulia”, identică cu sigiliul ei, admisă de senatul universitar și stabilită în ședința Societății din 11 noiembrie 1875, reprezenta un „stejar puternic bătut de orcane, în vârful unui munte”.¹⁸ Conform membrilor societății stejarul reprezenta puterea. În jurul acestei embleme era inscripția „SIGILUL SOC. UNIV. JULIA CLUSIU”.¹⁹ Membrii Societății purtau la anumite festivități și o banderolă de mătase în trei culori: roșu, albastru și galben, dispuse orizontal și pe care era imprimat numele societății.²⁰

În primii ani de activitate, 1872-1876, numărul membrilor a fost mic: dacă la înființare Societatea număra 12 membri, în cursul anului 1875/76 a crescut la 20.²¹

Primele acțiuni organizate de studenții români de la Universitate, împreună cu profesorul Grigore Silași au fost sărbătorirea anului nou 1872/1873 și organizarea, în decursul aceluiași an a unui concert, ambele urmate de o petrecere cu dans. Acestea au putut avea loc și ca urmare a faptului că Casina română a cumpărat în anul 1872 un pian și l-a pus la dispoziția Societății.²² Petrecerile au avut un dublu efect. Pe de o parte, i-au strâns pe românii din Cluj laolaltă, după multă vreme. Totodată, însemnătatea concertului, organizat la sfârșitul carnavalului rezultă din faptul că a fost considerat, de către organizatori, un prim pas mai important în viața Societății și a fost primul concert românesc ce s-a ținut vreodată în sala redutei din Cluj, cei veniți declarându-se încântați de reușita acestuia.²³ Pe de altă parte, aceste acțiuni au avut și un efect material, soldându-se cu strângerea primelor fonduri de către Societate. În urma organizării petrecerii de anul nou a fost strânsă suma de 241 florini, aceasta fiind folosită pentru punerea bazelor unui „fond pentru întemeierea unei școli române de fete în Cluj”. Ca întemeietoare a acestui fond, junimea universitară avea dreptul de a avea permanent un reprezentant în comitetul fondului. Venitul rezultat în urma concertului din carnaval a fost folosit pentru acoperirea cheltuielilor societății și pentru întemeierea fondului ei.²⁴ Reușita acestor evenimente i-au făcut pe membrii Societății „Iulia” și pe profesorul Silași să încerce să organizeze mai bine activitatea acesteia, în anii care au urmat, prin crearea regulamentului provizoriu de funcționare și lupta pentru aprobarea statutelor.

Deși s-au făcut multe eforturi pentru funcționarea optimă a Societății, se pare că în primii ani de activitate aceasta s-a evidențiat mai mult prin organizarea celor două

17 Eugenia Glodariu, *op.cit.*, p. 79.

18 Ioan Lupaș, *op.cit.*, p. 20.

19 E. Glodariu, *op.cit.*, p. 78.

20 *Ibidem.*

21 *Ibidem.*

22 Ioan Lupaș, „Cum a pornit clujul pe calea romanizării (II)”, în *Societatea de mâine*, nr. 6, 18 mai 1924, p. 134.

23 *Raportul general 1876/7*, p. 11.

24 *Ibidem.*

baluri tradiționale din fiecare an în scopul măririi fondurilor sale decât prin activitățile literare propriu zise pentru care a fost înființată, așa după se arăta într-un articol din „Gazeta Transilvaniei”. În cadrul acestuia se criticau parțiala indiferență cu care erau tratate activitățile literare ale Societății de către unii membri, dat fiind faptul că în prima parte a anului respectiv, 1877, fusese organizată o singură ședință literară.²⁵ Această situație avea să se schimbe în anii următori, Societatea urmând să organizeze constant ședințele literare. Așadar, Societatea de lectură a studenților români de la universitatea din Cluj și-a început oficial activitatea în toamna anului 1876, atunci când statutele acesteia au fost aprobate de către guvernul de la Budapesta. Acestea delimitau, printre altele, organizarea Societății, care era condusă de un președinte și un comitet. Primul președinte a fost profesorul Grigore Silași, dar acesta, ca urmare a unui scandal stârnit în presa maghiară în toamna anului 1876 cu privire la conduita sa la cursurile pe care le ținea la Universitate, a luat hotărârea de a renunța la președinția societății pentru a o proteja. Cu toate acestea, prin achitarea unei taxe de 50 de florini a rămas membru fondator.²⁶ În locul lui a fost ales, la 21 octombrie 1876 în funcția de președinte avocatul dr. Aurel Isac. Acesta a condus Societatea până la desființarea ei, cu excepția anului 1878/79, când președinte a fost Iuliu Coroianu.²⁷

Președintele Societății era ajutat în conducerea activității acesteia de un comitet, format dintr-un vicepreședinte, doi secretari, casier și bibliotecar dar și de alte persoane competente. Comitetul era organul executiv, prin care se puneau în practică toate deciziile adunărilor și prin intermediul căreia se conducea întreaga activitate a societății. De-a lungul vremii, din comitetul „Societății *Iulia*” au făcut parte: Absolon Todea, Teodor Mihalyi, în funcția de vice-președinte, Beniamin Popu, Petre Dulfu, Vincențiu Nicoară, ca secretari, Nicolau Ciacianu, Iuliu Harbai, casieri, Iacob Maior și Augustus Nicoară în funcția de bibliotecari.²⁸

Membri Societății puteau fi: fondatori, onorifici și ordinari. Conform statutelor, doar studenții români de la Universitate sau rigorisanții români puteau fi membri ordinari, iar persoanele cu merite pentru literatura română puteau fi aleși membri de onoare, cei din urmă putând îndeplini și funcția de președinte.²⁹ Numărul membrilor Societății a crescut constant de la înființarea ei: în anul 1872/73, în primul an de activitate Societatea avea 12 membri, în 1875/76 numărul componentelor a ajuns la 20, în 1876/77 30³⁰,

25 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 25, 3 aprilie 1877.

26 I. Lupăș, „Profesorul Grigorie Silași”, în *Comemorarea profesorului doctor Grigorie Silași*, 1937, p. 11.

27 E. Glodariu, *op.cit.*, p. 79.

28 *Reportu generale despre starea și activitatea Societății Junimeii Universitare din Clusiu „JULI'A” pre anii academici 1877/8 și 1878/9*, Gherla, Imprimeria „Georgiu Lazăru”, 1880, pp. 4-5 (în continuare, se va cita *Raportul general 1878/9*).

29 *Tribuna*, nr. 22, vineri 11/23 Mai, 1884, p. 27.

30 *Raportul general 1876/7*, p. 16.

în anul universitar 1877/78 societatea avea 37 de membri, în anul 1878/79 38, pentru ca în 1883 Societatea să aibă 40 de membri.³¹

Printre cei care s-au evidențiat de-a lungul vremii în activitățile Societății, pot fi menționați: Grigore Silași, Petru Dulfu, Aurel Isac, Iuliu Coroianu, Ioan Pipoșiu, Absolon Todea, Augustin Nicoară, Samuel Poruțiu, Nicolae Hossu, Petre Pipoșiu, Iuliu Herbai, Gavrilă Tripon sau Teodor Mihali.³² În ultimele luni ale funcționării Societății, în comitetul acesteia a fost ales și George Coșbuc. Activitatea literară a acestuia nu s-a desfășurat însă în cadrul Societății, aceasta fiind și desființată la scurt timp după ce a ajuns la Cluj.³³ Printre componenții Societății au figurat și neuniversitari, intelectuali, cei care prin activitatea lor sprijineau cultura română și activitatea Societății, aceștia figurând ca membri onorifici. Dacă în cursul anului universitar 1877/78, existau doar trei asemenea membri, dr. Grigore Silași, dr. Aurel Isac și Iuliu Coroianu³⁴, situația s-a schimbat în decursul anului următor, când societatea a ales în această funcție alte șase personalități, ca semn de recunoștință pentru sprijinirea societății. Aceștia au fost: mitropolitul greco-catolic Ioan Vancea, mitropolitul greco-ortodox Miron Roman, președintele Astrei Timotei Cipariu, redactorul „Gazetei Transilvaniei” Iacob Mureșanu, protopopul greco-catolic al Clujului Gavrilă Pop și George Barițiu.³⁵ Acesta a fost ales în semn de prețuire și recunoștință pentru sprijinul material și spiritual acordat activității și înzestrării Societății. Se pare, de altfel, că George Barițiu era informat periodic despre organizarea și activitatea acesteia.³⁶

Ședințele Societății erau de trei feluri: ordinare, extraordinare și publice, la acestea putând lua astfel parte, ca ascultători, și cei care forma nu făceau parte din aceasta.³⁷ Ședințele ordinare se țineau odată pe lună, fiind organizate în scopul discutării problemelor organizatorice și administrative dar și pentru citirea și discutarea operelor românești și străine, acestea din urmă traduse, precum și a „elaboratelor proprii”, a creațiilor științifice și literare personale ale membrilor.³⁸ În cadrul acestor adunări se alegea comitetul Societății (în prima ședință din anul universitar), se prezentau rapoarturile casierului și ale bibliotecarului, se dezbătea problema ținerii de concerte și ședințe publice, situația regulamentului, iar la sfârșitul anului se alegea comitetul provizoriu pe perioada vacanței.³⁹

31 E. Glodariu, *op.cit.*, p. 78.

32 Idem, „Din activitatea Societății Iulia a studenților români din Cluj”, în *Acta Musei Napocensis*, nr. V, 1968, p. 241.

33 D. Vatamaniuc, „Student la Cluj”, în *Steaua*, nr. XVII, 9, 1966, p. 31.

34 *Reportul general 1878/9*, p. 5.

35 *Ibidem*, p. 10.

36 E. Glodariu, *Asociațiile culturale...*, p. 79.

37 *Reportul general 1878/9*, p. 8.

38 E. Glodariu, „Din activitatea Societății Iulia studenților români din Cluj”, în *loc.cit.*, p. 243.

39 *Reportul general 1878/9*, pp. 8-9.

În cadrul acestor ședințe se luau deciziile importante cu privire la activitatea „Societății Iulia”. În ședința a IV din anul 1877 a fost luată hotărârea ca societatea să editeze o revistă literară care să poarte numele de „Diorile” (sau „Zorile”), sub redacția lui Petru Dulfu și cu colaborarea studenților Vincențiu Nicoară și Gavril Onișor⁴⁰. Pentru examinarea operelor ce urmau a fi incluse în revistă, în aceeași ședință au fost alese trei comisii: o comisie pentru temele filozofice, una pentru cele juridice, iar o a treia pentru cele medico-naturale.⁴¹ Se poate constata din această enumerare tematica diversă, reflectare a studiilor și cercetărilor derulate la Universitate de către studenții români, avută în vedere, cel puțin în principiu, de către inițiatorii revistei. Revista, al cărui nume amintea de cea a foii primei Societăți studențești clujene din 1845-47, care se numea tot „Diorile” urma să apară în manuscris odată pe lună⁴². Nu se știe dacă revista a apărut sau nu; comisia care a anchetat societatea în urma tensiunilor din anul 1884, care au dus la închiderea acesteia, compusă din profesorii universitari Dr. Victor Concha și Ludovic Felmeri, nu a reușit să găsească niciun număr.⁴³ Conform unei hotărâri luate în același an, 1877, în plan era și redactarea unui Almanah al Societății.⁴⁴ Se avea în vedere și introducerea unei „cărți de onoare”, în care să se treacă membrii societății și a unui „Memorial”, în care să se înfățișeze, la sfârșitul anului, activitatea fiecărui membru al acesteia.⁴⁵ Inițial, conform statutelor și regulamentului, în cadrul ședințelor ordinare lunare trebuia desfășurată și activitatea literară a Societății. Dar, deoarece discuțiile administrative ocupau mare parte din timpul ședinței, în cursul anului 1876/77, a fost luată hotărârea ca ședințele literare să fie despărțite de cele administrative, urmând a avea loc tot odată pe lună.⁴⁶

În cadrul acestor ședințe erau prezentate opere românești și străine, dar și creații proprii ale membrilor Societății. După prezentarea acestor opere și discutarea lor în cadrul ședințelor, urma și criticarea lor în scris de către o „comisie literare critică”, acestea fiind depuse apoi în arhiva Societății.⁴⁷ Mentorul societății, Grigore Silași a ținut în cadrul ședințelor prelegeri despre limba și literatura română, de exemplu „Despre originea poeziei populare române” în cursul anului 1876-77, care pe lângă valoarea lor științifică erau și îndemnuri cu privire la necesitatea valorificării și cultivării creației literare a poporului român.⁴⁸ Trebuie remarcat, în ceea ce privește raportarea la ideile literare vehiculate în Regatul României că, din cauză că profesorul Silași, ca

40 Cornel Sigmirean, *op.cit.*, p. 284.

41 *Reportul general 1878/9*, p. 9.

42 E. Glodariu, *Asociațiile culturale...*, p. 200.

43 I. Lupaș, „Societatea studențimii universitare Iulia din Cluj și activitatea membrilor ei”, în *op.cit.*, p.21.

44 *Reportul general 1878/9*, p.10.

45 D. Vatamaniuc, *op.cit.*, p. 27.

46 *Reportul general 1878/9*, p. 11.

47 *Ibidem*.

48 E. Glodariu, *Asociațiile culturale ...*, p. 175.

unul din ultimii reprezentanți ai latinismului în limba română nu era de acord cu ideile junimiste, „noua direcție culturală” nu a fost receptată la fel de bine ca în alte centre din Imperiul Austro-Ungar.⁴⁹

Printre cei mai activi membri ai Societății în cadrul ședințelor literare s-au remarcat: Petre Dulfu, autor a numeroase poezii: „Speranța”, „Jalea unei florioare”, „Rugăciune”, dar și cu traduceri din Horațiu, Schiller, Petofi, juristul Absolon Todea cu dizertațiile „Poezia populară română ca fonte istoric” și „Factorii principali în economia națională”, Teodor Mihali „Influența civilizațiunii asupra societății românești”, Andrei Micu, „Rolul industriei mari în economia națională” și „Legislațiunea lui Iustinian și însemnătatea ei în dreptul roman”, Silvestru Moldovan, cu dizertațiile istorice „Românii sub fanarioți” și „Are românul drept a se mândri cu numele națiunii sale?” sau Macedon Rotaru „Despre procesul materiilor în corpul omenesc”.⁵⁰ Alte opere au fost prezentate de Gavril Onișor: „Una schiță istorică despre salt” și „Viața și activitatea lui Gheorghe Asachi”, lucrare pentru care a fost premiat de comitetul societății cu 15 florini, Remus Roșca cu discursul „Expierența ne arată, că meritele bărbaților celor mai eminenți sunt apreciate și recunoscute după valoarea lor- numai după moarte” și Gavril Tripan cu dizertația intitulată „Lupta decisă prin români”.⁵¹

Pentru încurajarea operelor privind limba și literatura română, a creațiilor literare originale și a altor opere cu caracter științific societatea a acordat premii unora dintre membri săi. Ajutoarele și premiile pe care societatea putea să le acorde erau destul de modeste: de câte 10-15 florini. Ajutorul cel mai însemnat a fost împrumutul de 200 de florini acordat lui Petre Dulfu, unul din cei mai talentați membri ai Societății, în ședința din 11 aprilie 1881, pentru a-și putea tipări teza de doctorat despre „Activitatea literară a lui Vasile Alexandri”. Petru Dulfu a mai fost premiat cu 10 florini, la 24 mai 1879 pentru lucrarea „Viața lui D. Țichindeal și valoarea fabulelor lui”. Premii au mai fost acordate lui Absolon Todea, pentru o lucrare de „limbistică română”, lui Petre Pipoșiu pentru rezolvarea unor probleme matematice dar și altor membri.⁵²

Conform regulamentului, Societatea trebuia să țină cel puțin două adunări generale în fiecare an, în cadrul cărora să aibă loc prelegeri de opere literare, declamațiuni și să fie prezentate producții muzicale. Dar, denumirea de adunare generală, fiind prea pretențioasă pentru activitățile ce aveau se desfășurau în cadrul ei, a fost luată hotărârea de a fi schimbată cu cea de „concert împreunat cu dans”, ca fiind mai atrăgătoare pentru publicul larg⁵³, așadar reuniuni artistice publice la care erau invitați să participe și persoane ce nu făceau parte din societate.

Aceste adunări au luat forma unor petreceri care trebuiau să fie organizate, conform regulamentului, în ajunul anului nou și la sfârșitul carnavalului. În fapt, aceste

49 *Ibidem*, p. 239.

50 *Ibidem*, p. 175.

51 Ioan Lupaș, „Cum a pornit Clujul pe calea romanizării (II)”, în *op.cit.* p. 134.

52 *Ibidem*.

53 *Reportul general 1878/9*, p. 13.

reuniuni s-au organizat de mai multe ori pe an, unul din scopurile acestora fiind acela de a mari fondurile bănești ale Societății⁵⁴, dat fiind faptul că intrarea la acestea se făcea pe bază de bilet. Valoarea acestora era, în anul 1878, de 1 florin pentru o persoană și de 2 florini și 50 creițari pentru o familie.⁵⁵ Pentru a exemplifica cum se desfășura o asemenea seară, prezentăm programul petrecerii organizate în ajunul anului nou 1878, care a avut loc în sala hotelului Biasini: 1. „Deșteaptă-te române”, poezie intonată de corul vocal; 2. „Caliculu”, poezie de Iosif Vulcan, declamată de Alesandru Pop; 3. „Beriot-Variation”, executată la vioară de Victor Ilesiu și Emilu Vojda; 4. studiu estetic despre tragedia lui Euripide, intitulat „Iphigenia în Auliada”, prezentat de Petru Dulfu; 5. „Floarea în pădure”, cântec executat de corul vocal; 6. „O privire peste Carpați” poezie de Andrei Mureșanu, declamată de Teodoru Mihali; 7. „Faust”, operă de Alard, executată la vioară de Emiliu Vojda; 8. „Vinulu”, poezie intonată de corul vocal; 9. La ora 12 noaptea „salutarea anului nou” prin vicepreședintele Absolon Todea și intonarea imnului național de către corul vocal.⁵⁶

După prezentarea dizertațiilor membrilor Societății și după programul artistic pregătit de aceștia urma o petrecere la care se dansau de obicei dansuri naționale românești cum ar fi hora, „romana” sau „someșiana” în entuziasmul general al publicului, până spre dimineață.⁵⁷ Momentul culminant al serii era de obicei dansul „Calușarii” care era executat de 12 tineri, membri ai societății, îmbrăcați în costume naționale românești, acest moment fiind foarte savurat de participanții la petrecere care nu erau de origine română.⁵⁸

Aceste petreceri erau frecventate de un public elegant, din care mulți participanți nu erau români. De remarcat este participarea constantă a reprezentanților Universității, a autorităților locale precum și a multor reprezentanți ai ofițerilor superiori, care de obicei plăteau peste prețul biletului, contribuind astfel la creșterea fondurilor societății. Printre notabilitățile care au participat s-au numărat: Gustav Groisz, rectorul universității, însoțit de obicei de mai mulți profesori de la facultățile juridică și filosofică, Alessiu Simion, primarul Clujului, vice-comitele Gyarmaty, generalul de Kopfinger, colonelul Weinberger,⁵⁹ Carol Minorich, Alesiu Pop, Alesiu Nemesiu, N. Springer sau D. Biasini.⁶⁰

Aceste întruniri publice, ținute sub formă de spectacole urmate de petrecere cu dans contribuiau la atingerea unora din scopurile Societății: prezentarea publică a unora dintre cele mai valoroase creații proprii ale membrilor sai și mai ales stabilirea de legături între junimea universitară clujeană și fruntașii români din partea locului

54 Eugenia Glodariu, „Din activitatea societății *Iulia* a studenților români din Cluj”, p. 245.

55 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 38, duminică 14/26 mai, 1878.

56 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 101, 25 decembrie, 1877.

57 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 13, 14/26 februarie, 1880.

58 *Reportul general 1878/9*, p. 15.

59 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 11, 10/22 februarie, 1877.

60 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 24, 8 aprilie/27 martie, 1877.

dar și dintre toți aceștia și restul societății clujene, reprezentată de mulți membri de vază. În plus, dat fiind succesul de care aceste petreceri s-au bucurat și având în vedere ca de obicei toate biletele puse la dispoziție se vindeau, se poate afirma că petrecerile „Societății Iulia” au reprezentat un eveniment monden important pentru românii din Cluj. După cum nota un corespondent al „Gazetei Transilvaniei”: „de când există societatea tinerimei Iulia se mai văd și prin Cluj asemenea petreceri românești, care mai înainte mai curând se puteau vedea în Viena, decât aici”⁶¹. Un alt aspect important al organizării petrecerilor îl constituia bineînțeles și cel financiar, sumele rezultate de pe urma lor constituind o sursă de venit importantă a „Societății Iulia”.

Unul din principalele obiective ale Societății a fost „progresul junilor români dela universitatea clujeană în cultura peste tot, iar în special cunoașterea limbii și literaturii române”⁶². Pentru îndeplinirea acestuia a fost necesară constituirea unei biblioteci care să fie bine organizată și să cuprindă, dacă nu toate, măcar cele mai importante opere ale literaturii române.⁶³ Importanța constituirii bibliotecii a fost subliniată de membri societății: „Biblioteca e tezaurul cel mai prețios pentru orice individ care năzuie a prospera, a înainta în știință – este piatra fundamentală pe care se reazămă întregul edificiu cultural, (...) societatea Iulia, care are un scop curat cultural nu poate exista fără bibliotecă”⁶⁴.

Constituirea acesteia într-un mod corespunzător, care să satisfacă dorințele conducătorilor Societății s-a făcut treptat: inițial, în lipsa unor fonduri materiale generoase, prin donații. Conducerea Societății a apelat adeseori la redacțiile unor publicații transilvănene pentru a le cere trimiterea gratuită pentru bibliotecă a periodicelor publicate de ele. Astfel au fost scrisorile trimise în 1874 și 1877, în numele Societății, prima de Grigore Silași și a doua de către Aurel Isac, lui George Barițiu cu rugămintea de a trimite gratuit bibliotecii „Iulia” foile brașovene.⁶⁵ Apoi, odată cu creșterea fondurilor societății, aceasta a reușit să cumpere operele considerate importante. Baza bibliotecii a fost pusă de conducătorul societății, profesorul Grigore Silași donând inițial opt opere; exemplul său a fost urmat de mai mulți tineri universitari ca Joane Tancu, Absolon Todea și alții. George Barițiu a donat cărțile „Analele lui Tacitus” și „Istoria regimentului II romanu granitoriu”, Ladislau de Vajda a donat o ediție din propria carte „Epistola deschisă”. La punerea bazei bibliotecii a mai contribuit și trimiterea gratuită a ziarelor „Transilvania”, „Gazeta Transilvaniei”, „Albina”, „Federațiunea”, „Reforma”, „Trompeta Carpaților” și „Gura Satului” dintre care nu toate veneau în mod regulat.⁶⁶

61 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 11, 10/22 februarie, 1877.

62 *Raportul general 1876/7*, p. 8.

63 *Ibidem*, p. 20.

64 *Reportul general 1878/9*, p. 15.

65 Eugenia Glodariu, „Din activitatea Societății Iulia a studenților români din Cluj”, în *op.cit.*, p. 242.

66 *Raportul general 1876/7*, p. 21.

În cursul anului 1876/77, Societatea a primit regulat foile: „Convorbiri literare”, „Le Journal de Boucares”, „Gazeta Transilvaniei”, „Foaia scolastică” și „Economul”, cărțile „Concordantia biblica reale” – 2 tomuri și „Viața și activitatea lui Samuilu Miculu alias Clainu”, donată de Ioan Bianu din București; în același an societatea a primit rapoartele de activitate ale societăților academice de lectură „România Jună” din Viena, „Petru Maior” din Budapesta și „Arboroasa” din Cernăuți⁶⁷, primirea acestora făcându-se constant în anii următori. Astfel, la sfârșitul aceluiași an biblioteca „Societății Iulia” a ajuns să numere 54 de volume, toate donate.⁶⁸ În decursul anului universitar 1878/79, datorită îmbunătățirii stării materiale a Societății, conducerea acesteia a putut lua hotărârea de a cumpăra unele volume, acestea fiind: Vasile Alecsandri „Opere complete” și „Prosa, Poesii, Teatre”, Dimitrie Bolintineanu „Traianida, poema epică națională”, M. Guizot „Istoria civilizației în Europa” tradusă de Boranți, B.P. Hașdeu „Istoria critică a Românilor”, Titu Maiorescu „Critice”, G.L. Frollo „Limba română și dialectele italiene” și „Răpirea Bucovinei”, fără autor.⁶⁹

În acest timp, fondul bibliotecii s-a mărit și prin donații: A. Odobescu, profesor universitar și membru al Academiei a donat Societății cartea lui, „Moții și Curcanii”, Grigore Silași lucrarea „Apologie” și altele, C. Noceanu „Increștinarea Romanilor din Dacia”, E. Brote „Comuna Resinariu”, Iuliu Herbay a donat 18 cărți între care „Pandectele” (în latină) și „Românii și Constituțiunile Transilvaniei”. Printre donatori s-au mai numărat: Iacob Maior, Andrei Micu, Alesandru Popu, Petru Dulfu. Astfel, la sfârșitul anului 1878/79 biblioteca număra 84 de volume și 28 de broșuri, ziarele trimise precum și actele, protocoalele și documentele Societății.⁷⁰

La începutul anului 1883 biblioteca a ajuns să aibă 212 opere în 242 de volume și 55 de broșuri, iar cabinetul de lectură 25 de foi periodice.⁷¹ În concluzie, Societatea și-a îndeplinit unul din țeluri, reușind să alcătuiască o bibliotecă care să pună la dispoziția membrilor săi, dar și românilor din Cluj cele mai importante opere naționale ale vremii, datorate lui Alecsandri, Titu Maiorescu sau Hașdeu, opere străine, dar și ziare și reviste românești. Pentru a putea supraviețui și a reuși să-și atingă scopurile pentru care a fost înființată, Societatea a trebuit să facă eforturi pentru a-și crea și mări fondurile economice. La acestea au contribuit cotizațiile plătite de membrii săi, veniturile rezultate de pe urma petrecerilor organizate în mod constant dar mai ales donațiile primite, atât din Transilvania cât și din Vechiul Regat.

Activitatea Societății a fost susținută de numeroasele donații în bani, primite de la persoane importante dar și de la instituții românești. Astfel, în decursul anului 1876/77, printre donatorii generoși s-au numărat însuși regele Carol al României, care a contribuit cu 100 de franci și Joane Olteanu, care a donat 50 de florini, Ioan Vancea

67 *Ibidem*.

68 *Reportul general 1878/9*, p. 16.

69 *Ibidem*, p. 17.

70 *Ibidem*, p. 16.

71 Eugenia Glodariu, *op.cit.*, p. 242.

cu 20 de florini, dar și banca Albina din Sibiu, care a contribuit cu 50 de florini la conturile societății. La sfârșitul anului universitar 1876/77, Societatea avea un fond de 396 de florini.⁷² În decursul anilor următori, printre personalitățile de marcă care au donat bani în sprijinul Societății s-au numărat: Alesiu Simion, primarul Clujului, dr. Gustav Groisz, rectorul universității sau D. Biasini.⁷³ Aceste donații au continuat și în anii următori, astfel că în urma concertului din 19 februarie 1880, împărăteasa Elisabeta din Viena a trimis studenților clujeni 25 de florini; tot atunci regele Carol al României a trimis 200 de lei în bilete ipotecare, iar la concertul din 1881, 10 napoleoni. Societatea era premiată constant de familia regală din România, deoarece aceasta a donat și în 1882 suma de 200 de franci în contul Societății.⁷⁴ Societatea primea de asemenea donații de la românii din toate centrele Transilvaniei, cum ar fi Deva, Gherla, Năsăud, Zalău, Sibiu, Brașov, Câmpeni, Bistrița, Prundul Bârgăului, Gilău etc.⁷⁵, care trimiteau sume modice, dar în mod constant.

În acest fel fondurile Societății s-au mărit treptat, în septembrie 1878 Societatea dispunând de un fond de 561 florini, în septembrie 1879 aceasta dispunea de suma de 877 de florini⁷⁶, iar la sfârșitul anului universitar 1881-1882 Societatea avea o avere de 2120 de florini.⁷⁷ Odată cu creșterea fondurilor Societății, conducătorii acesteia au dorit să se implice mai pregnant în viața culturală a românilor din Ardeal, prin unele inițiative ce vizau ajutorarea instituțiilor de învățământ românesc. Acest lucru l-au făcut prin strângerea și punerea la dispoziție de fonduri materiale. O inițiativă de acest gen a avut loc în anul 1880, când „Societatea Iulia” și-a propus să organizeze o petrecere în urma căreia o parte din câștig să fie folosit pentru crearea unui fond în vederea înființării unui gimnaziu în Șomcuta Mare și o parte pentru fondul școlii confesionale din Gilău. Membrii Societății își motivau inițiativa prin spiritul de solidaritate ce domnește între toți românii din zonă, prin dorința promovării științei și culturii naționale dar și prin dorința de a salva școala unei comune importantă pentru istoria românilor.⁷⁸

Spectacolul organizat de junimea română de la universitatea din Cluj a avut loc la 1 iunie 1880, în urma acestuia strângându-se un venit de 262 florini, 15 creițari și 1 galben. Din această sumă, conform deciziei studenților români, 100 de florini s-au oferit necondiționat școlii confesionale din Gilău. Restul de 162 de florini, 15 creițari și 1 galben urmau să fie încredințați comitetului care se ocupa cu administrarea fondului gimnaziului din Șomcuta Mare, în cazul în care acesta va publica datele despre admi-

72 *Raportul general 1876/7*, pp. 18-19.

73 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 24, 8 aprilie/27 martie, 1877.

74 Ioan Lupaș, „Societatea studențimii universitare Iulia din Cluj și activitatea membrilor ei”, în *op.cit.*, p. 21.

75 Eugenia Glodariu, *Asociațiile culturale ...*, p. 241.

76 *Reportul general 1878/9*, p. 16.

77 Ioan Lupaș, *op.cit.*, p. 21.

78 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 32, 2 Mai/20 aprilie, 1880.

nistrarea fondului și activitatea sa de până la acea dată. În caz contrar, Societatea avea să folosească suma respectivă în vederea altui „scop filantropic-național”.⁷⁹

Sfârșitul „Societății de lectură *Iulia*” a avut loc în anul 1884, în urma unor agitații cu tentă naționalistă, petrecute la Universitate și în oraș. Felicitările trimise de românii din Cluj „Gazetei Transilvaniei” cu ocazia transformării acesteia în cotidian au reprezentat pretextul pentru care unele ziare și studenți maghiari au început o campanie împotriva societății studenților români. De exemplu, sub titlul „Agitatorii români”, „Ellenzek” nr. 113 din 14 Mai puncta: „e timpul să se pună capăt ațâțării ce le fac agitatorii români. (...) Câți-va avocați, doi trei preoți, un profesor de la Universitate, câți-va diregători sunt deajuns pentru a organiza înaintea ochilor noștri conspirațiuni neîntrerupte contra statului maghiar, contra instituțiilor publice ale acestui stat (...). Poate nici chiar în București sau în gimnasiul clandestin de la Năsăud nu se crește tinerimea română într-o ură așa de mare în contra statului, națiunii și limbii maghiare, ca în reședința universității a doua maghiare. Dovadă e că tinerimea română de la Universitate, cu toate că sunt destule alte societăți academice, au format una deosebită cu numele *Iulia*, separându-se de tinerii maghiari dela Universitate, întocmind deosebite baluri și mai-aluri. (...) De astă dată agitatorii au mers mai departe și au târât tinerimea la un act nepatriotic, nebun și care a încălcat legea. I-au pus să trimită felicitare la o foaie pasivistă, care după programul ei politic, neagă pe față legile sancționate de rege și agită în contra acestei legi. Nici aceasta n-a fost destul. Ei vor să târască tinerimea și mai departe în politică. Se vorbește că matadorii au invitat la conferința pasivistă din Gilău și pe societatea *Iulia* și pe tinerimea română de la universitate. (...) Aici deja trebuie neapărat să intervină autoritățile și guvernul și să dizolve acea Societate, care sub pretextul de societate culturală nu este decât o tabără permanentă de conspirațiuni și conspiratori”.⁸⁰

În zilele următoare studenții maghiari au formulat și un act de acuzare oficial împotriva „Societății *Iulia*” pe care l-au trimis consiliului profesoral universitar alături de o adresă în care se cerea ca actul să ajungă și la ministrul Culturii și al Instrucțiunii Publice. În acest act se amintea că „fără îndoială, societatea *Iulia* e foarte periculoasă, fiindcă e cuibul de unde răsar toate acele uneltiri naționaliste (...) Rugăm pe Excelența Voastră ca în înțelegere cu domnul ministru de interne să binevoiați a închide societatea *Iulia* înființată de tineri de origine română”.⁸¹ Ca urmare, la nivelul conducerii Universității a fost formată o comisie, alcătuită din profesorii Victor Koncha și Lajos Felmeri⁸² care să cerceteze cele întâmplate, precum și dacă acuzele îndreptate împotriva studenților români erau justificate. Primele rezultate ale cercetărilor au venit la sfârșitul lunii august. Cea mai drastică hotărâre a fost luată împotriva profesorului Grigore Silași: ministrul Instrucțiunii Publice a hotărât ca acesta să primească un concediu pe un an de zile, fiind eliberat de toate obligațiile universitare. Această decizie a avut re-

79 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 68, 5 septembrie/24 august 1880; nr. 69, 9 septembrie/28 august, 1880.

80 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 65, 6/18 mai, 1884.

81 *Gazeta Transilvaniei*, nr. 70, 12/24 mai, 1884.

82 Ioan Lupaș, *op.cit.*, p. 12.

percursiuni și în anii următori: la 24 mai 1885, la terminarea termenului de suspendare din funcție, senatul universitar a propus ministerului prelungirea concediului profesorului, iar în data de 2 iulie 1886 ministerul a luat hotărârea de a-l pensiona pe profesorul Grigore Silași și de a-l numi la catedră pe Moldovan Gergely, ca profesor plin.⁸³

În ceea ce privește Societatea, la 25 noiembrie 1884 a sosit răspunsul oficial al ministerului de interne. Acesta a fost prezentat în aceeași dată reprezentanților Societății, de către primarul orașului Cluj, dr. Carol Haller. Ordinul ministerial cu nr. 5396 consemna: „considerând că societatea de lectură *Iulia* a tinerimei universitare române din Cluj în urma rezultatului investigațiunii ținute de senatul universitar, nu numai că în activitatea sa s-a abătut cu desăvârșire de la scopul prefapt în statutele sale, ci s-a deprins afară de aceasta și cu afaceri politice antipatriotice, ba periclitându-se chiar prin o atare activitate convețuirea pașnică între tinerimea universitară de deosebite naționalități; prin aceasta ordonez disolvarea societății din cestiu. Recerc pe Ilustritatea Ta, ca spre executarea ordinațiunii mele prezente, precum și spre dispunerea cu respect la aplicarea averei societății în sensul § 23 din statute, să ai bunătate a încredința pe primarul orașului lib. reg. Cluj și a-l îndruma, ca se cuprindă cărțile antipatriotice, aflătoare în bibliotecă, și archivarul societății, și sa facă la timpul său despre procedarea sa prelungă alăturarea catalogului bibliotecii raport detaliat”.⁸⁴ Decizia oficială a ministrului de Interne a fost pusă în practică la data de 4 decembrie 1884, atunci când oficialitățile clujene au confiscat arhiva și averea „Societății *Iulia*” în valoare de 2.300 florini.⁸⁵ După desființarea Societății, studenților români de la Cluj nu le-a mai fost acordată permisiunea de a înființa alta, în ciuda eforturilor făcute în acest sens.

În concluzie „Societatea de lectură *Iulia*” a studenților români de la Universitatea din Cluj a desfășurat o activitate culturală și socială deosebită. Ședințele Societății au fost locul oportun pentru studenți să desfășoare o activitate literară și științifică în limba română, având în vedere restricțiile impuse în cadrul Universității. De asemenea, prin crearea unei biblioteci în cadrul căreia se puteau consulta opere importante românești și străine, dar și ziare românești din Ardeal sau Regat, Societatea și-a atins scopul de cultivare și înaintare în cultură a membrilor ei. Foarte importante au fost și petrecerile, balurile organizate de societate deoarece aici membri ei își puteau prezenta în fața unui numeros public lucrările, dar acestea strângeau totodată împreună pe toți românii din Cluj, contribuind astfel la dinamizarea vieții sociale a acestora. De remarcat sunt și inițiativele filantropice ale Societății, care au demonstrat că studenții români erau sensibili la dezvoltarea instituțiilor cu caracter cultural din zonă și, astfel, își asumau o răspundere națională. „Societatea *Iulia*” a fost desființată la presiunile exercitate de studenții maghiari, de presa naționalistă din Cluj și de unii oficiali din conducerea Universității. Existența ei a fost suprimată într-un moment în care aceasta începea să desfășoare o activitate din ce în ce mai intensă, în conformitate cu scopurile propuse.

83 D. Vatamaniuc, *op.cit.*, p. 31.

84 *Tribuna*, nr. 180, 25 noiembrie/7 decembrie, 1884, pp. 718-719.

85 *Ibidem*.

„Societatea de lectură Iulia” a studenților români de la Universitatea din Cluj

Rezumat: Această lucrare oferă o istorie a primei societăți a studenților români de la Universitatea din Cluj, și anume „Societatea Iulia”. Prin desfășurarea activității sale într-o perioadă în care naționalismul maghiar era la apogeu, 1872-1884, această societate culturală a avut ca obiectiv principal, cultivarea limbii și literaturii române. Mentorul său și primul președinte a fost Grigore Silași, un teolog erudit și filolog și, de asemenea, primul profesor de literatură română la Universitatea din Cluj. Prin urmare, această lucrare prezintă obiectivele societății principale și structura acestuia, membrii săi, activitățile și importanța lor pentru comunitatea românească din Cluj și, de asemenea, o scurtă prezentare a evenimentelor care au dus la suspendarea activității sale în 1884.

Cuvinte cheie: societate de lectură, Universitatea din Cluj, secolul XIX, Grigore Silași, naționalism.

“Reading Society Iulia” of Romanian students from the University of Cluj

Abstract: This paper provides a history of the first society of Romanian students of The University of Cluj, namely the “Iulia Society”. By deploying its activity in a period when hungarian nationalism was at its peak, 1872-1884, this cultural society had, as its main objective, the cultivation of Romanian language and literature. Its mentor and first president was Grigore Silași, an erudite theologian and philologist and also the first teacher of Romanian literature at the University of Cluj. Consequently this paper presents the society’s main objectives and its structure, its members, its activities and their importance for the romanian community of Cluj and also a brief account of the events that led to the suspension of its activity in 1884.

Keywords: Reading Society, University of Cluj, nineteenth century, Gregory Silasi, nationalism.